

Punainen Risti

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö (1998). (Ote)

Roomassa 17.7.1998 tehty perussääntö on tullut Suomen osalta voimaan 1.7.2002 (SopS 55-58/2002). Perussääntö on voimassa 108 valtiossa (6.1.2009).

**Sodassakin
on säännöt.**

Kansainvälisen rikustuomioistuimen Rooman perussääntö (1998) (Ote)

JOHDANTO-OSA

Tämän perussäännön sopimusvaltiot, jotka

ovat tietoisia siitä, että yhteiset siteet yhdistävät kaikkia kansoja ja niiden kulttuurit muodostavat yhteisen perinnön, ja että tämä hauras kokonaisuus voi hajota milloin tahansa,

pitävät mielessä, että tämän vuosisadan aikana miljoonat lapset, naiset ja miehet ovat olleet käsittämättömien ihmiskuntaa järkyttävien julmuuksien uhreja,

tiedostavat, että sellaiset törkeät rikokset vaarantavat maailman rauhan, turvallisuuden ja hyvinvoinnin,

toteavat, että vakavimmista rikoksista, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä, tulee rangaista ja tehokas syytteen ajaminen niiden osalta tulee varmistaa ryhtymällä kansallisiin toimenpiteisiin ja edistämällä kansainvälistä yhteistyötä,

ovat päättäneet varmistaa, että näihin rikoksiin syyllistyneet henkilöt eivät välty rangaistukselta, ja siten vaikuttaa näiden rikosten ehkäisemiseen,

palauttavat mieleen, että jokainen valtio on velvollinen käyttämään rikosoikeudellista toimivaltaansa kansainvälisiin rikoksiin syyllistyneisiin henkilöihin,

vahvistavat Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä erityisesti sen, että kaikkien valtioiden tulee pidättyä uhkaamasta voimankäytöllä tai käyttämästä voimaa toisen valtion alueellista koskemattomuutta tai poliittista itsenäisyyttä vastaan tai muutoin Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärien vastaisesti,

korostavat tässä yhteydessä, että minkään tässä perussäännössä ei katsota antavan sopimusvaltiolle oikeutta puuttua aseelliseen selkkaukseen tai minkään valtion sisäisiin asioihin,

ovat päättäneet tässä tarkoituksessa ja nykyisten ja tulevien sukupolvien etujen mukaisesti perustaa Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmän yhteyteen riippumattoman pysyvän Kansainvälisen rikustuomioistuimen, jonka toimivalta ulottuu vakavimpiin rikoksiin, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä,

korostavat, että tämän perussäännön mukaisesti perustettu Kansainvälinen rikustuomioistuin täydentää kansallista rikosoikeudellista toimivaltaa,

ovat päättäneet varmistaa kansainvälisen oikeudenmukaisuuden pysyvän kunnioituksen ja toteuttamisen,

ovat sopineet seuraavaa:

1 OSATUOMIOISTUIMEN PERUSTAMINEN

1 artikla

Tuomioistuin

Tällä perussäännöllä perustetaan Kansainvälinen rikustuomioistuin ("tuomioistuin"). Se on pysyvä toimielin ja sillä on valtuudet käyttää toimivaltaansa henkilöihin, jotka ovat syyllistyneet tässä perussäännössä tarkoitettuihin vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin, ja sen toimivalta täydentää kansallista rikosoikeudellista toimivaltaa. Tuomioistuimen toimivallasta ja toiminnasta määrätään tässä perussäännössä.

2 artikla

Tuomioistuimen suhde Yhdistyneisiin Kansakuntiin

Tuomioistuimen suhde Yhdistyneisiin Kansakuntiin ratkaistaan sopimuksella, joka tämän perussäännön sopimusvaltioiden kokouksen on ensin hyväksyttävä, ja jonka tuomioistuimen presidentti sen jälkeen tekee tuomioistuimen puolesta.

3 artikla

Tuomioistuimen toimipaikka

- Tuomioistuimen toimipaikka on Haag, Alankomaat ("isäntävaltio").
- Tuomioistuin tekee isäntävaltion kanssa päämajasopimuksen, joka sopimusvaltioiden kokouksen on ensin hyväksyttävä, ja jonka tuomioistuimen presidentti sen jälkeen tekee tuomioistuimen puolesta.
- Tuomioistuin voi kokoontua muualla tämän perussäännön määräysten mukaisesti aina kun tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi.

4 artikla

Tuomioistuimen oikeudellinen asema ja valtuudet

1. Tuomioistuin on kansainvälinen oikeushenkilö. Sillä on myös tehtäviensä hoitamiseen ja päämääriensä toteuttamiseen tarvittava oikeustoimikelpoisuus.

2. Tuomioistuin voi hoitaa tehtäviään ja käyttää valtuuksiaan tämän perussäännön määräysten mukaisesti minkä tahansa sopimusvaltion alueella ja erityisen sopimuksen nojalla muun valtion alueella.

2 OSATOIMIVALTA, TAPAUKSEN OTTAMINEN KÄSITELTÄVÄKSI JA SOVELLETTAVA OIKEUS

5 artikla

Tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat rikokset

1. Tuomioistuimen toimivalta rajoittuu vakavimpiin rikoksiin, jotka koskettavat koko kansainvälistä yhteisöä. Tuomioistuin on tämän perussäännön mukaisesti toimivaltainen käsittelemään seuraavia rikoksia:

- a) joukkotuhonta;
- b) rikokset ihmisyyttä vastaan;
- c) sotarikokset;
- d) hyökkäysrikos.

2. Tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään hyökkäysrikosta sen jälkeen, kun 121 ja 123 artiklan mukaisesti on hyväksytty määräys, jossa rikos määritellään ja jossa täsmennetään ehdot, joiden mukaisesti tuomioistuin käyttää toimivaltaansa tämän rikoksen suhteen. Tällaisen määräyksen tulee olla yhdenmukainen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan asianomaisten määräysten kanssa.

6 artikla

Joukkotuhonta

Tässä perussäännössä "joukkotuhonta" tarkoittaa mitä tahansa seuraavista teoista, joiden tarkoituksena on kansallisen, etnisen, rodullisen tai uskonnollisen ryhmän hävittäminen tässä sen ominaisuudessa joko kokonaan tai osittain:

- a) ryhmän jäsenten surmaaminen;
- b) vaikean ruumiillisen tai henkisen vamman aiheuttaminen ryhmän jäsenille;
- c) tahallinen sellaisten elinehtojen asettaminen ryhmälle, joiden tarkoituksena on sen fyysinen hävittäminen kokonaan tai osittain;
- d) ryhtyminen sellaisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on syntyvyyden ehkäiseminen ryhmän keskuudessa;
- e) lasten siirtäminen pakolla ryhmästä toiseen.

7 artikla

Rikokset ihmisyyttä vastaan

1. Tässä perussäännössä "rikos ihmisyyttä vastaan" tarkoittaa mitä tahansa seuraavista teoista, kun se tehdään osana siviiliväestöön kohdistuvaa laajamittaista tai järjestelmällistä hyökkäystä ja hyökkäyksestä tietoisena:

- a) murha;
- b) tuhoaminen;
- c) orjuus;
- d) väestön karkottaminen tai pakolla siirtäminen;
- e) vangitseminen tai muu vakava fyysisen vapauden riisto kansainvälisen oikeuden perustavaa laatua olevien määräysten vastaisesti;
- f) kidutus;
- g) raiskaus, seksuaalinen orjuus, pakkoprosituutio, pakkoraskaus, pakkosterilisaatio tai muu yhtä törkeä seksuaalisen väkivallan muoto;
- h) tunnistettavissa olevaan ryhmään tai yhteisöön kohdistuva vaino poliittisen mielipiteen, rodun, kansallisuuden, etnisen alkuperän, kulttuurin tai uskonnon perusteella tai sukupuolen perusteella, niin kuin tämä käsite on määritelty 3 kappaleessa, tai muilla perusteilla, jotka yleisesti katsotaan kielletyiksi kansainvälisen oikeuden nojalla, muun tässä kappaleessa tarkoitetun teon tai tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikoksen yhteydessä;
- i) tahdonvastainen katoaminen;
- j) rotuerottelu;

k) muut samanlaatuiset epäinhimilliset teot, joilla tahallisesti aiheutetaan suurta kärsimystä tai vaikea ruumiillinen vamma tai vahingoitetaan vakavasti henkistä tai fyysistä terveyttä.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen soveltamistarkoituksessa:

a) "siviiliväestöön kohdistuva hyökkäys" tarkoittaa 1 kappaleessa tarkoitettujen tekojen toistuvaa kohdistamista siviiliväestöön sellaisen valtion tai järjestön politiikan mukaisesti, jonka tarkoituksena on kyseisen hyökkäyksen toteuttaminen, tai tämän politiikan edistämiseksi;

b) "tuhoamiseen" sisältyy sellaisten elinehtojen tahallinen asettaminen, muun muassa ruoan ja lääkkeiden saannin estäminen, joiden tarkoituksena on väestönsosan hävittäminen;

c) "orjuus" tarkoittaa jonkin omistusoikeuteen liittyvän tai kaikkien siihen liittyvien valtaoikeuksien kohdistamista henkilöön, ja siihen sisältyy tällaisten valtaoikeuksien käyttäminen ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan yhteydessä;

d) "väestön karkottaminen tai pakolla siirtäminen" tarkoittaa henkilöiden siirtämistä pakolla alueelta, jolla he laillisesti oleskelevat, karkottamalla heidät tai käyttämällä muita pakkokeinoja ilman kansainvälisen oikeuden mukaisia perusteita;

e) "kidutus" tarkoittaa tahallista voimakkaan fyysisen tai henkisen tuskan tai kärsimyksen aiheuttamista syytetyn vankina tai valvonnan alaisena olevalle henkilölle. Kidutukseksi ei kuitenkaan katsota pelkästään lakiin perustuvasta rangaistuksesta tavanomaisesti aiheutuvaa tuskaa tai kärsimystä;

f) "pakkoraskaus" tarkoittaa pakolla raskaaksi saatetun naisen vankina pitämistä tarkoituksena vaikuttaa väestön etniseen koostumukseen tai toteuttaa muita törkeitä kansainvälisen oikeuden vastaisia tekoja. Tämän määritelmän ei millään tavalla tulkita vaikuttavan kansallisiin lakeihin, jotka liittyvät raskauteen;

g) "vaino" tarkoittaa perusoikeuksien tahallista ja törkeää epäämistä kansainvälisen oikeuden vastaisesti ryhmän tai yhteisön ominaisuuksien vuoksi;

h) "rotuerottelu" tarkoittaa 1 kappaleessa tarkoitettuja tekoja vastaavia epäinhimillisiä tekoja, joita yksi rodullinen ryhmä kohdistaa toiseen rodulliseen ryhmään tai ryhmiin, vakiintuneeseen järjestelmälliseen syrjintään ja alistamiseen perustuvan hallintojärjestelmän puitteissa, ja joiden tarkoituksena on kyseisen hallintojärjestelmän ylläpito;

i) "tahdonvastainen katoaminen" tarkoittaa valtion tai poliittisen järjestön toimesta, luvalla, tuella tai suostumuksella tapahtuvaa henkilöiden pidättämistä, vangitsemista tai kaappausta, jota seuraa kieltäytyminen tunnustamasta kyseistä vapaudenriistoa tai antamasta tietoja kyseisten henkilöiden kohtalosta tai olinpaikasta tarkoituksessa evätä heiltä oikeussuoja pitkäksi aikaa.

3. Tässä perussäännössä käsitteen "sukupuoli" katsotaan tarkoittavan kahta sukupuolta, miehiä ja naisia, sanan yhteiskunnallisessa merkityksessä. Käsitteellä "sukupuoli" ei ole muita merkityksiä.

8 artikla

Sotarikokset

1. Tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään sotarikoksia erityisesti silloin, kun ne on tehty osana suunnitelmaa tai politiikkaa tai osana sellaisten rikosten laajamittaista tekemistä.

2. Tässä perussäännössä "sotarikokset" tarkoittavat:

a) 12 päivänä elokuuta 1949 tehtyjen Geneven yleissopimusten törkeitä rikoksia, eli mitä tahansa seuraavista teoista, jotka kohdistetaan kyseessä olevan Geneven yleissopimuksen määräysten suojelemiin henkilöihin tai omaisuuteen:

i) harkittu surmaaminen;

ii) kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, mukaan luettuna biologiset kokeet;

iii) harkittu suuren kärsimyksen tai vaikean ruumiillisen vamman aiheuttaminen tai vakava terveyden vahingoittaminen;

iv) laajamittainen omaisuuden tuhoaminen ja anastaminen, joka ei ole perusteltavissa sotilaallisella tarpeella ja joka toteutetaan oikeudenvastaisesti ja mielivaltaisesti;

v) sotavangin tai muun suojellun henkilön pakottaminen palvelemaan vihollisvallan sotavoimissa;

vi) harkittu oikeudenmukaista ja laillista oikeudenkäyntiä koskevien oikeuksien epääminen sotavangilta tai muulta suojellulta henkilöltä;

vii) oikeudenvastainen karkottaminen, siirtäminen tai vankina pitäminen;

viii) panttivankien ottaminen.

b) muita vakavia kansainvälisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavan oikeuden ja tapojen loukkauksia, kansainvälisen oikeuden järjestelmän puitteissa, eli mitä tahansa seuraavista teoista:

i) tahallinen hyökkäys koko siviiliväestöä vastaan tai sellaisia yksittäisiä siviilihenkilöitä vastaan, jotka eivät välittömästi osallistu vihollisuuksiin;

ii) tahallinen hyökkäys siviilikohteita vastaan, toisin sanoen sellaisia kohteita vastaan, jotka eivät ole sotilaskohteita;

iii) tahallinen hyökkäys Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisissa humanitaarisissa avustustehtävissä tai rauhanturvaamistehtävissä toimivaa henkilöstöä tai näihin tehtäviin liittyviä rakennelmia, materiaalia, yksiköjä tai ajoneuvoja vastaan, kun nämä ovat oikeutettuja siviilihenkilöille tai siviilikohteille myönnettävään suojaan kansainvälisen aseellisia selkkauksia koskevan oikeuden nojalla;

iv) tahallinen hyökkäyksen aloittaminen tietoisena siitä, että hyökkäys aiheuttaa sellaisia ihmishenkien menetyksiä tai vammoja siviilihenkilöille tai vahinkoa siviilikohteille tai sellaisia laajamittaisia, pitkäaikaisia ja vakavia ympäristövahinkoja, jotka olisivat selvästi liiallisia verrattuna odotettavissa olevaan konkreettiseen ja välittömään yleiseen sotilaalliseen hyötyyn;

v) sellaisiin kaupunkeihin, kyliin, asumuksiin tai rakennuksiin hyökkääminen, joita ei puolusteta ja jotka eivät ole sotilaskohteita, tai niiden pommittaminen;

vi) sellaisen aseensa laskeneen tai puolustuskyvyttömän sotilaan surmaaminen tai haavoittaminen, joka on antautunut ilman ehtoja;

vii) valkoisen lipun, vihollisen tai Yhdistyneiden Kansakuntien lipun tai sotilasmerkkien ja sotilaspuvun sekä Geneven yleissopimuksissa tarkoitettujen tunnusmerkkien väärinkäyttö, josta aiheutuu kuolema tai vakava henkilövahinko;

viii) miehittävän vallan toteuttama omien väestönsien siirtäminen suoraan tai välillisesti alueelle, jota se miehittää, tai miehitetyn alueen väestön tai sen osan karkottaminen tai siirtäminen kyseisen alueen sisällä tai sen ulkopuolelle;

ix) tahallinen hyökkäys uskonnon harjoittamiseen, opetukseen, taiteiden tai tieteen harjoittamiseen tai hyväntekeväisyystarkoitukseen käytettäviä rakennuksia, historiallisia muistomerkkejä, sairaaloita ja sairaiden ja haavoittuneiden vastaanottoasemia vastaan, sillä edellytyksellä, että nämä eivät ole sotilaskohteita;

x) vastapuolen määräysvaltaan kuuluvien henkilöiden silpominen tai näiden alistaminen lääketieteellisiin tai tieteellisiin kokeisiin, jotka eivät ole perusteltavissa kyseisten henkilöiden lääkärin-, hammas- tai sairaalahoidolla tai joita ei tehdä kyseisten henkilöiden etujen mukaisesti, ja jotka aiheuttavat kyseisten henkilöiden kuoleman tai vakavasti vaarantavat heidän terveytensä;

xi) viholliskansaan tai -armeijaan kuuluvien yksilöiden petollinen surmaaminen tai haavoittaminen;

xii) ilmoitus, jonka mukaan armoa ei anneta;

xiii) vihollisen omaisuuden tuhoaminen tai haltuunotto, ellei sotaan liittyvä pakkotilanne edellytä tällaista tuhoamista tai haltuunottoa;

xiv) ilmoitus, jonka mukaan vihamielisen osapuolen kansallisuutta olevien henkilöiden oikeudet ja oikeustoimenpiteet kumotaan, niitä lykätään tai ei voida ottaa käsiteltäväksi tuomioistuimissa;

xv) vihamielisen osapuolen kansallisuutta olevien henkilöiden pakottaminen osallistumaan sotatoimenpiteisiin, jotka kohdistetaan heidän omaa maataan vastaan, vaikka he olisivat sotaa käyvän valtion palveluksessa ennen sodan alkamista;

xvi) kaupungin tai paikan ryöstäminen, vaikka se tapahtuisi hyökkäyksen yhteydessä;

xvii) myrkyt tai myrkkyyseiden käyttäminen;

xviii) tukehduttavien, myrkyllisten tai muiden kaasujen, ja kaikkien vastaavien nesteiden, tarvikkeiden tai laitteiden käyttäminen;

xix) ihmisen ruumiissa helposti laajentuvien tai litistyvien luotien käyttö, esimerkiksi sellaisten luotien käyttö, joissa on kova vaippa, joka ei peitä ydintä kokonaan tai johon on tehty viiltoja;

xx) sellaisten aseiden, ammusten, tarvikkeiden ja sodankäyntimenetelmien käyttö, jotka ovat omiaan aiheuttamaan liiallisia vammoja tai tarpeetonta kärsimystä tai jotka ovat luonnostaan umpimähkäisiä, aseellisia selkkauksia koskevan kansainvälisen oikeuden vastaisesti, edellyttäen, että sellaiset aseet, amukset, tarvikkeet tai sodankäyntimenetelmät on kielletty kattavasti ja ne on sisällytetty tämän perussäännön liitteeseen muutoksella, joka tehdään asiaan liittyvien 121 ja 123 artiklan määräysten mukaisesti;

xxi) henkilön kunniaa loukkaavat rikokset, erityisesti epäinhimillinen ja halventava kohtelu;

xxii) raiskaus, seksuaalinen orjuus, pakkoprostitutio, pakkoraskaus 7 artiklan 2 (f) kappaleen määritelmän mukaisesti, pakkosterilisaatio tai muu seksuaalisen väkivallan muoto, joka on samalla Geneven yleissopimusten törkeä rikos;

xxiii) siviilihenkilöiden tai muiden suojeltujen henkilöiden läsnäolon hyväksikäyttäminen, jotta sotatoimet eivät ulottuisi tiettyihin kohteisiin, alueisiin tai sotavoimiin;

xxiv) tahallinen hyökkäys sellaisia rakennuksia, tarvikkeita, lääkintäyksiköitä ja kuljetusvälineitä sekä henkilöitä vastaan, jotka käyttävät Geneven yleissopimuksissa tarkoitettuja tunnusmerkkejä kansainvälisen oikeuden mukaisesti;

xxv) siviilihenkilöiden näkiinnyttämisen tahallinen käyttäminen sodankäyntimenetelmänä, estämällä heiltä sellaisten tarvikkeiden saanti, jotka ovat välttämättömiä heidän henkiinjäämiselleen, mukaan luettuna Geneven yleissopimusten mukaisesti annetun hätäavun harkittu estäminen;

xxvi) alle 15-vuotiaiden lasten ottaminen tai värväminen kansallisiin asevoimiin tai heidän käyttämisensä osallistumaan aktiivisesti viihollisuuksiin.

c) valtiosisäisten aseellisten selkkausten osalta vakavia 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyn neljän Geneven yleissopimuksen yhteisen 3 artiklan loukkauksia, eli mitä tahansa seuraavista teoista, kun ne tehdään sellaisia henkilöitä vastaan, jotka eivät aktiivisesti osallistu viihollisuuksiin, mukaan luettuna asevoimien jäsenet, jotka ovat laskeneet aseensa ja jotka ovat tulleet taistelukyvyttömiksi sairauden, haavoittumisen, vangitsemisen tai muun syyn vuoksi:

i) henkeen ja henkilöön kohdistuva väkivalta, erityisesti murha kaikissa muodoissa, silpominen, julma kohtelu ja kidutus;

ii) henkilön kunniaan kohdistuvat rikokset, erityisesti epäinhimillinen ja halventava kohtelu;

iii) panttivankien ottaminen;

iv) rangaistuksen määrääminen ja teloitus ilman laillisesti perustetun tuomioistuimen antamaa aikaisempaa tuomiota, johon liittyvät kaikki yleisesti välttämättömiksi tunnustetut oikeudelliset takeet.

d) tämän artiklan 2 (c) kappaletta sovelletaan valtiosisäisiin aseellisiin selkkauksiin, mutta ei valtiosisäisiin levottomuuksiin ja jännittyneisiin tilanteisiin, kuten mellakoihin, erillisiin ja satunnaisiin väkivaltaisuuksiin tai muihin vastaaviin tekoihin.

e) muita vakavia valtiosisäisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavan oikeuden ja tapojen loukkauksia, kansainvälisen oikeuden järjestelmän puitteissa, eli mitä tahansa seuraavista teoista:

i) tahallinen hyökkäys koko siviiliväestöä vastaan tai sellaisia yksittäisiä siviilihenkilöitä vastaan, jotka eivät osallistu välittömästi viihollisuuksiin;

ii) tahallinen hyökkäys sellaisia rakennuksia, tarvikkeita, lääkintäyksiköitä ja kuljetusvälineitä sekä henkilöitä vastaan, jotka käyttävät Geneven yleissopimuksissa tarkoitettuja tunnusmerkkejä kansainvälisen oikeuden mukaisesti;

iii) tahallinen hyökkäys Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisissa humanitaarisissa avustustehtävissä tai rauhanturvaamistehtävissä toimivaa henkilöstöä tai näihin tehtäviin liittyviä rakennelmia, materiaalia, yksikköjä tai ajoneuvoja vastaan, mikäli nämä ovat oikeutettuja siviilihenkilöille tai siviilikohteille myönnettävään suojaan aseellisia selkkauksia koskevan kansainvälisen oikeuden nojalla;

iv) tahallinen hyökkäys uskonnon harjoittamiseen, opetukseen, taiteiden tai tieteen harjoittamiseen tai hyväntekeväisyystarkoitukseen käytettäviä rakennuksia, historiallisia muistomerkkejä, sairaaloita ja sairaiden ja haavoittuneiden vastaanottoasemia vastaan, sillä edellytyksellä, että nämä eivät ole sotilaskohteita;

v) kaupungin tai paikan ryöstäminen, vaikka se tapahtuisi hyökkäyksen yhteydessä;

vi) raiskaus, seksuaalinen orjuus, pakkoprostituutio, pakkoraskaus 7 artiklan 2 (f) kappaletta mukaisesti; pakkosterilisaatio ja muu seksuaalisen väkivallan muoto, joka on samalla neljän Geneven yleissopimuksen yhteisen 3 artiklan vakava loukkaus;

vii) alle 15-vuotiaiden lasten ottaminen tai värväminen asevoimiin tai aseistautuneisiin ryhmiin, tai heidän käyttämisensä osallistumaan aktiivisesti viihollisuuksiin;

viii) määräys siirtää siviiliväestöä selkkaukseen liittyvistä syistä, elleivät kyseisten siviilihenkilöiden turvallisuus tai pakottavat sotilaalliset syyt vaadi sitä;

ix) vastapuolen sotilaan petollinen surmaaminen tai haavoittaminen;

x) ilmoitus, jonka mukaan armoa ei anneta;

xi) selkkauksen toisen osapuolen määräysvaltaan kuuluvien henkilöiden silpominen tai näiden alistaminen lääketieteellisiin tai tieteellisiin kokeisiin, jotka eivät ole perusteltavissa kyseisten henkilöiden lääkärin-, hammas- tai sairaalahoidolla tai joita ei tehdä kyseisten henkilöiden etujen mukaisesti, ja jotka aiheuttavat kyseisten henkilöiden kuoleman tai vakavasti vaarantavat heidän terveytensä;

xii) vastapuolen omaisuuden tuhoaminen tai haltuunotto, elleivät selkkaukseen liittyvät pakottavat syyt edellytä sellaista tuhoamista tai haltuunottoa.

f) Tämän artiklan 2 (e) kappaletta sovelletaan valtiosisäisiin aseellisiin selkkauksiin, mutta ei valtiosisäisiin levottomuuksiin ja jännittyneisiin tilanteisiin, kuten mellakoihin, erillisiin ja satunnaisiin väkivaltaisuuksiin tai muihin vastaaviin tekoihin. Sitä sovelletaan aseellisiin selkkauksiin, jotka tapahtuvat valtion alueella, kun siellä

on meneillään pitkälinen valtion viranomaisten ja järjestäytyneiden aseistautuneiden ryhmien välinen tai tällaisten ryhmien välinen aseellinen selkkauk.

3. Tämän artiklan 2 kappaleen (c) ja (e) kohdan määräykset eivät vaikuta hallituksen velvollisuuteen ylläpitää tai palauttaa laki ja järjestys valtioon tai puolustaa valtion yhtenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta kaikin laillisin keinoin.

9 artikla

Rikosten määritelmien tulkintaohjeet

1. Tuomioistuin käyttää 6, 7 ja 8 artiklan tulkinnassa ja soveltamisessa apuna rikosten määritelmien tulkintaohjeita. Sopimusvaltioiden kokous hyväksyy ne jäsentensä kahden kolmasosan ääntenemmistöllä.

2. Muutoksia rikosten määritelmien tulkintaohjeisiin voivat esittää:

- a) sopimusvaltiot;
- b) tuomarit ehdottomalla ääntenemmistöllä;
- c) syyttäjä.

Sopimusvaltioiden kokous hyväksyy muutokset jäsentensä kahden kolmasosan ääntenemmistöllä.

3. Rikosten määritelmien tulkintaohjeiden ja niiden muutosten tulee olla tämän perussäännön mukaisia.

10 artikla

Tämän osan määräysten ei tulkita rajoittavan millään tavalla olemassaolevia tai kehittyviä kansainvälisen oikeuden määräyksiä tai vaikuttavan niihin muuta tarkoitusta kuin tämän perussäännön soveltamista varten.

11 artikla

Ajallinen toimivalta

1. Tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään ainoastaan sellaisia rikoksia, jotka on tehty tämän perussäännön voimaantulon jälkeen.

2. Jos valtiosta tulee tämän perussäännön sopimuspuoli sen voimaantulon jälkeen, tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa ainoastaan sellaisten rikosten suhteen, jotka on tehty sen jälkeen, kun perussääntö on tullut kyseisen valtion osalta voimaan, ellei tämä valtio ole antanut 12 artiklan 3 kappaleen mukaista selitystä.

12 artikla

Toimivallan edellytykset

1. Valtio, josta tulee tämän perussäännön sopimuspuoli, hyväksyy sopimuspuoleksi tullessaan tuomioistuimen toimivallan 5 artiklassa tarkoitettujen rikosten suhteen.

2. Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa 13 artiklan (a) tai (c) kohdan tapauksessa, jos yksi tai useampi seuraavista valtioista on tämän perussäännön sopimuspuolena tai on hyväksynyt tuomioistuimen toimivallan 3 kappaleen mukaisesti:

- a) valtio, jonka alueella kyseinen teko tai laiminlyönti on tapahtunut tai, jos rikos on tehty aluksella tai ilma-aluksessa, kyseisen aluksen tai ilma-aluksen rekisteröintivaltio;
- b) valtio, jonka kansalainen syytetty on.

3. Jos tämän perussäännön ulkopuolisen valtion hyväksyntä edellytetään 2 kappaleen nojalla, kyseinen valtio voi kirjaajalle toimitetulla selityksellä hyväksyä tuomioistuimen toimivallan kyseessä olevan rikoksen suhteen. Hyväksyvä valtio toimii yhteistyössä tuomioistuimen kanssa viipymättä ja poikkeuksetta 9 osan määräysten mukaisesti.

13 artikla

Toimivallan käyttäminen

Tuomioistuin voi käyttää toimivaltaansa 5 artiklassa tarkoitetun rikoksen suhteen tämän perussäännön määräysten mukaisesti, jos:

- a) sopimusvaltio saattaa 14 artiklan mukaisesti syyttäjän käsiteltäväksi tilanteen, johon ilmeisesti liittyy yksi tai useampi sellainen rikos;
- b) turvallisuusneuvosto, joka toimii Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan VII luvun nojalla, saattaa syyttäjän käsiteltäväksi tilanteen, johon ilmeisesti liittyy yksi tai useampi sellainen rikos; tai
- c) syyttäjä on aloittanut sellaisen rikoksen tutkinnan 15 artiklan mukaisesti.

14 artikla

Sopimusvaltion esittämä tutkintapyyntö

1. Sopimusvaltio voi saattaa syyttäjän käsiteltäväksi tilanteen, johon ilmeisesti liittyy yksi tai useampi tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos, pyytäen syyttäjää tutkimaan tilanteen sen ratkaisemiseksi, tulisiko yksi tai useampi henkilö asettaa syytteeseen kyseisestä rikoksesta.

2. Tutkintapyyntöissä mainitaan mahdollisuuksien mukaan asiaan liittyvät olosuhteet ja sen mukana toimitetaan ne tutkintapyyntöä tukevat asiakirjat, jotka tilanteen käsiteltäväksi saattavalla valtiolla on käytettävissään.

15 artikla

Syyttäjä

1. Syyttäjä voi aloittaa tutkinnan omasta aloitteestaan tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia rikoksia koskevien tietojen perusteella.
2. Syyttäjä tutkii saatujen tietojen vakavuuden. Tätä tarkoitusta varten syyttäjä voi hankkia lisätietoja valtioilta, Yhdistyneiden Kansakuntien toimielimiltä, hallitustenvälisiltä järjestöiltä tai kansalaisjärjestöiltä tai muista sopiviksi katsomistaan luotettavista lähteistä, ja hän voi ottaa vastaan kirjallisia tai suullisia todistajanlausuntoja tuomioistuimen toimipaikassa.
3. Jos syyttäjä katsoo, että tutkinnan jatkamiselle on olemassa perusteltua syytä, hän toimittaa esitutkintajaostolle pyynnön luvan saamiseksi tutkinnalle sekä kerätyn pyyntöä tukevan aineiston. Rikosten uhrin voivat antaa lausuntoja esitutkintajaostolle oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevien sääntöjen mukaisesti.
4. Jos esitutkintajaosto pyynnön ja sitä tukevan aineiston tutkittuaan katsoo, että tutkinnan jatkamiselle on olemassa perusteltua syytä ja että tapaus ilmeisesti kuuluu tuomioistuimen toimivaltaan, se sallii tutkinnan aloittamisen. Tämä ei kuitenkaan vaikuta siihen, mitä tuomioistuin myöhemmin päättää toimivallan ja tapauksen käsiteltäväksi ottamisen osalta.
5. Mikäli esitutkintajaosto ei anna tutkinnalle lupaa, syyttäjä voi kuitenkin myöhemmin esittää uuden pyynnön, joka perustuu uusiin samaa tilannetta koskeviin tosiseikkoihin tai todisteisiin.
6. Jos syyttäjä katsoo 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettua alustavan tutkinnan jälkeen, että saatujen tietojen perusteella tutkinnan aloittamiselle ei ole olemassa perusteltua syytä, hän ilmoittaa tästä tiedot toimittaneille tahoille. Tämä ei estä syyttäjää tarkastelemasta hänelle toimitettavia samaa tilannetta koskevia lisätietoja uusien tosiseikkojen tai todisteiden valossa.

16 artikla

Tutkinnan tai syyttämisen lykkääminen

Tutkintaa tai syyttämistä ei voida aloittaa tai jatkaa perussäännön mukaisesti kahdentoista seuraavan kuukauden aikana siitä, kun turvallisuusneuvosto on Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan VII luvun nojalla hyväksytyllä päätöksellä pyytänyt lykkäystä tuomioistuimelta; turvallisuusneuvosto voi uudistaa pyyntönsä samoin ehdoin.

17 artikla

Tapauksen käsiteltäväksi ottaminen

1. Ottaen huomioon johdanto-osan 10 kappaleen ja 1 artiklan määräykset, tuomioistuin ei ota tapausta käsiteltäväksi, jos:
 - a) tapausta on tutkittu tai syyte on nostettu valtiossa, jonka toimivaltaan tapaus kuuluu, ellei valtio ole haluton tai kykenemätön tehokkaasti huolehtimaan tutkinnasta ja syyttämisestä;
 - b) tapausta on tutkittu valtiossa, jonka toimivaltaan tapaus kuuluu, ja valtio on päättänyt olla nostamatta syytettä kyseistä henkilöä vastaan, ellei päätös johdu valtion haluttomuudesta tai kykenemättömyydestä tehokkaasti huolehtia syyttämisestä;
 - c) kyseistä henkilöä vastaan on jo järjestetty oikeudenkäynti valituksen kohteena olevasta toiminnasta, eikä oikeudenkäynti tuomioistuimessa ole sallittu 20 artiklan 3 kappaleen nojalla;
 - d) tapaus ei ole riittävän vakava, jotta käsittelyn jatkaminen tuomioistuimessa olisi perusteltua.
2. Ratkaistakseen onko tietyssä tapauksessa kyse haluttomuudesta, tuomioistuin harkitsee, oikeudenmukaista menettelyä koskevat kansainvälisen oikeuden periaatteet huomioon ottaen, vallitseeko yksi tai useampi seuraavista tilanteista:
 - a) oikeudenkäyntiin ryhdyttiin tai ollaan ryhtymässä tai kansallinen päätös tehtiin kyseisen henkilön suojelemiseksi rikosoikeudelliselta vastuulta 5 artiklassa tarkoitettujen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten suhteen;
 - b) oikeudenkäyntiä on viivytetty perusteettomasti, eikä viivytys olosuhteet huomioon ottaen vastaa tarkoitusta saattaa kyseinen henkilö oikeuden eteen;
 - c) oikeudenkäynti ei ollut tai ei ole riippumaton tai puolueeton eikä oikeudenkäyntimenettely olosuhteet huomioon ottaen vastannut tai vastaa tarkoitusta saattaa kyseinen henkilö oikeuden eteen.
3. Ratkaistakseen onko tietyssä tapauksessa kyse kykenemättömyydestä, tuomioistuin harkitsee, onko valtio kykenemätön saamaan syytetyn oikeuteen tai hankkimaan tarvittavat todisteet ja todistajanlausunnot tai muuten kykenemätön järjestämään oikeudenkäynnin siitä syystä, että sen kansallinen tuomioistuinjärjestelmä on kokonaan tai merkittävästi osin romahtanut tai puuttuu kokonaan.

18 artikla

Tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevat alustavat päätökset

1. Kun tilanne on saatettu tuomioistuimen käsiteltäväksi 13 artiklan (a) kohdan mukaisesti ja syyttäjä on todennut, että tutkinnan aloittamiselle on olemassa perusteltua syytä tai syyttäjä aloittaa tutkinnan 13 artiklan (c) kohdan ja 15 artiklan mukaisesti, syyttäjä ilmoittaa siitä kaikille sopimusvaltioille ja niille valtioille, jotka käytettävissä olevien tietojen perusteella tavallisesti olisivat toimivaltaisissa kyseessä olevien rikosten suhteen. Syyttäjä voi ilmoittaa käsittelystä sellaisille valtioille luottamuksellisesti ja, jos hän katsoo sen henkilöiden suojelemisen, todisteiden tuhoamisen estämisen tai henkilöiden karkaamisen estämisen vuoksi tarpeelliseksi, rajoittaa valtioille toimitettavien tietojen laajuutta.
2. Valtio voi ilmoittaa tuomioistuimelle kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, että se on tutkimassa tai on tutkinut omien kansalaistensa tai muiden sen toimivaltaan kuuluvien henkilöiden tekemiä rikollisia tekoja, jotka voivat olla 5 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ja jotka liittyvät valtioille lähetetyssä ilmoituksessa mainittuihin tietoihin. Syyttäjä jättää näiden henkilöiden tutkinnan kyseisen valtion tehtäväksi, jos tämä sitä pyytää, ellei esitutkintajaosto syyttäjän hakemuksesta päättä sallia tutkintaa.
3. Syyttäjä voi harkita uudelleen päätöstään jättää tutkinta valtion tehtäväksi kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona tutkinta on jätetty valtion tehtäväksi, tai milloin tahansa, kun olosuhteet ovat merkittävästi muuttuneet sen vuoksi, että valtio on haluton tai kykenemätön suorittamaan tutkinnan tehokkaasti.
4. Kyseinen valtio tai syyttäjä voi valittaa esitutkintajaoston päätöksestä valitusjaostoon 82 artiklan mukaisesti. Valitus käsitellään kiireellisenä.
5. Kun syyttäjä on jättänyt tutkinnan valtion tehtäväksi 2 kappaleen mukaisesti, syyttäjä voi pyytää, että kyseinen valtio säännöllisin väliajoin ilmoittaa syyttäjälle tutkinnan edistymisestä ja mahdollisista myöhemmistä syytteistä. Sopimusvaltioiden tulee vastata tällaisiin pyyntöihin ilman aiheetonta viivytystä.
6. Odottaessaan esitutkintajaoston päätöstä tai milloin tahansa, kun syyttäjä on jättänyt tutkinnan valtion tehtäväksi tämän artiklan mukaisesti, syyttäjä voi hakea poikkeuslupaa esitutkintajaostolta suorittaakseen tarpeelliset tutkintaan liittyvät toimenpiteet todisteiden säilyttämiseksi, kun tärkeiden todisteiden saamiseen on ainutlaatuinen tilaisuus tai on olemassa merkittävä vaara, että sellaisia todisteita ei myöhemmin ole saatavilla.
7. Valtio, joka on vastustanut esitutkintajaoston päätöstä tämän artiklan nojalla, voi vastustaa tapauksen käsiteltäväksi ottamista 19 artiklan mukaisesti uusien merkittävien tosiseikkojen tai merkittävän olosuhteiden muutoksen perusteella.

19 artikla

Tuomioistuimen toimivallan tai tapauksen käsiteltäväksi ottamisen vastustaminen

1. Tuomioistuin varmistaa, että se on toimivaltainen käsittelemään tapauksia, jotka on saatettu sen käsiteltäväksi. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan päättää, voidaanko tapaus ottaa käsiteltäväksi 17 artiklan mukaisesti.
2. Tapauksen käsiteltäväksi ottamista 17 artiklassa tarkoitettuihin perusteisiin tai tuomioistuimen toimivaltaa voi vastustaa:
 - a) syytetty tai henkilö, josta on annettu pidätysmääräys tai joka on haastettu 58 artiklan nojalla;
 - b) valtio, joka on toimivaltainen käsittelemään tapausta, sillä perusteella, että tutkinta tai syyttäminen on käynnissä tai on suoritettu tässä valtiossa; tai
 - c) valtio, jonka hyväksyntä on 12 artiklan mukaisesti toimivallan edellytyksenä.
3. Syyttäjä voi pyytää tuomioistuimelta toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevaa päätöstä. Toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevassa oikeuskäsittelyssä ne tahot, jotka ovat saattaneet tilanteen syyttäjän käsiteltäväksi 13 artiklan mukaisesti, sekä uhrin voivat antaa tuomioistuimelle lausuntonsa.
4. Tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu henkilö tai valtio voi vastustaa tapauksen käsiteltäväksi ottamista tai tuomioistuimen toimivaltaa vain kerran. Vastustus esitetään ennen oikeudenkäynnin alkamista tai sen alkaessa. Poikkeustapauksissa tuomioistuin voi myöntää luvan vastustuksen esittämiseen useammin kuin kerran tai oikeudenkäynnin alkamisen jälkeen. Tapauksen käsiteltäväksi ottamisen vastustaminen oikeudenkäynnin alkaessa tai myöhemmin tuomioistuimen luvalla voi perustua ainoastaan 17 artiklan 1 kappaleen (c) kohtaan.
5. Tämän artiklan 2 kappaleen (b) tai (c) kohdassa tarkoitettu valtio esittää vastustuksensa mahdollisimman aikaisin.
6. Ennen syytteiden vahvistamista tapauksen käsiteltäväksi ottamisen tai tuomioistuimen toimivallan vastustus saatetaan esitutkintajaoston käsiteltäväksi. Syytteiden vahvistamisen jälkeen vastustus saatetaan oikeudenkäyntijaoston käsiteltäväksi. Toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista koskevista päätöksistä voi valittaa valitusjaostoon 82 artiklan mukaisesti.
7. Jos 2 kappaleen (b) tai (c) kohdassa tarkoitettu valtio vastustaa toimivaltaa tai tapauksen käsiteltäväksi ottamista, syyttäjä lykkää tutkintaa kunnes tuomioistuin tekee päätöksen 17 artiklan mukaisesti.
8. Odottaessaan tuomioistuimen päätöstä, syyttäjä voi hakea tuomioistuimelta lupaa:
 - a) suorittaakseen 18 artiklan 6 kappaleessa tarkoitettua kaltaista tarpeellista tutkintaan liittyviä toimenpiteitä;
 - b) ottaakseen lausunnon tai todistajanlausunnon todistajalta tai päättääkseen todisteiden keräämisen ja tarkastelun, joka on aloitettu ennen vastustuksen esittämistä; ja

c) estääkseen yhteistyössä niiden valtioiden kanssa, joita asia koskee, sellaisten henkilöiden pakenemisen, joista syyttäjä on jo pyytänyt pidätysmääräystä 58 artiklan nojalla.

9. Vastustaminen ei vaikuta syyttäjän ennen vastustuksen esittämistä suorittamien toimenpiteiden pätevyyteen tai tuomioistuimen ennen vastustuksen esittämistä antamien määräysten tai pidätysmääräysten pätevyyteen.

10. Jos tuomioistuin on päättänyt 17 artiklan mukaisesti, että tapausta ei voida ottaa käsiteltäväksi, syyttäjä voi esittää pyynnön päätöksen uudelleen käsittelemisestä, kun hän on täysin vakuuttunut siitä, että sellaisia uusia tosiseikkoja on ilmennyt, jotka kumoavat ne perusteet, joilla tuomioistuin on aikaisemmin 17 artiklan mukaisesti päättänyt, että tapausta ei voida ottaa käsiteltäväksi.

11. Jos syyttäjä 17 artiklassa tarkoitettujen seikkojen perusteella jättää tutkinnan valtion tehtäväksi, syyttäjä voi pyytää asianomaiselta valtiolta tietoja kansallisesta oikeudenkäynnistä. Nämä tiedot ovat luottamuksellisia, jos kyseinen valtio sitä pyytää. Jos syyttäjä sen jälkeen päättää jatkaa tutkintaa, hän ilmoittaa tästä sille valtiolle, jonka järjestettäväksi oikeudenkäynti on jätetty.

20 artikla

Ne bis in idem

1. Ellei tässä perussäännössä toisin määrätä, ketään ei saa tutkia tuomioistuimessa uudelleen toiminnasta, johon syyte on perustunut, ja josta tuomioistuin on tuominnut kyseisen henkilön tai jonka osalta tuomioistuin on vapauttanut hänet.

2. Toinen tuomioistuin ei saa tutkia ketään sellaisesta 5 artiklassa tarkoitettusta rikoksesta, josta tuomioistuin on jo tuominnut kyseisen henkilön tai vapauttanut hänet.

3. Ketään, joka on jo ollut toisen tuomioistuimen tutkittavana 6, 7 tai 8 artiklassa tarkoitettusta toiminnasta, ei tutkita tuomioistuimessa samasta toiminnasta, paitsi jos oikeudenkäynti kyseisessä toisessa tuomioistuimessa:

a) oli tarkoitettu suojelemaan kyseistä henkilöä rikosoikeudelliselta vastuulta tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten suhteen; tai

b) ei ollut muutoin riippumaton tai puolueeton kansainvälisen oikeuden oikeudenmukaista menettelyä koskevien sääntöjen mukaisesti eikä oikeudenkäyntimenettely olosuhteet huomioon ottaen vastannut tarkoitusta saattaa kyseinen henkilö oikeuden eteen.

21 artikla

Sovellettava oikeus

1. Tuomioistuin soveltaa:

a) ensisijaisesti tätä perussääntöä, rikosten määritelmien tulkintaohjeita ja sen oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevia sääntöjä;

b) toissijaisesti tarvittaessa asiaan sovellettavia sopimuksia ja kansainvälisen oikeuden periaatteita ja sääntöjä, mukaan luettuna aseellisia selkkauksia koskevat kansainvälisen oikeuden periaatteet;

c) ellei edellä mainittuja voida soveltaa, tuomioistuin soveltaa yleisiä oikeusperiaatteita, jotka se johtaa maailman oikeusjärjestelmien valtiosisäisestä oikeudesta, mukaan luettuna tarvittaessa sen valtion valtiosisäinen oikeus, joka tavallisesti olisi toimivaltainen rikoksen suhteen, edellyttäen, että nämä oikeusperiaatteet eivät ole ristiriidassa tämän perussäännön ja kansainvälisen oikeuden kanssa tai kansainvälisesti tunnustettujen sääntöjen ja vaatimusten vastaisia.

2. Tuomioistuin voi soveltaa oikeusperiaatteita ja oikeussääntöjä sen aikaisemmissa päätöksissä olevien tulkintojen mukaisesti.

3. Tämän artiklan mukaisen oikeuden soveltamisen ja tulkinnan tulee olla yhdenmukaista kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien kanssa eikä soveltamisessa ja tulkinnassa saa olla sellaisia eroavaisuuksia, jotka perustuvat esimerkiksi sukupuoleen, niin kuin tämä käsite on määritelty 7 artiklan 3 kappaleessa, ikään, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen, etniseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan.

3 OSAYLEISET RIKOSOIKEUDELLISET PERIAATTEET

22 artikla

Nullum crimen sine lege

1. Kukaan henkilö ei ole tämän perussäännön nojalla rikosoikeudellisessa vastuussa, ellei toiminta ollut teon hetkellä tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos.

2. Rikostunnusmerkistöä tulee tulkita täsmällisesti, eikä sitä saa laajentaa analogiapäätelmien avulla. Epäselvässä tapauksessa rikostunnusmerkistöä tulee tulkita tutkinnan, syytteen tai tuomion kohteena olevan henkilön eduksi.

3. Tämä artikla ei estä katsomasta toimintaa rikokseksi kansainvälisen oikeuden nojalla tästä perussäännöstä riippumatta.

23 artikla

Nulla poena sine lege

Tuomioistuimen tuomitsemalle henkilölle voidaan määrätä rangaistus ainoastaan tämän perussäännön mukaisesti.

24 artikla

Taannehtivuuden kielto *ratione personae*

1. Kukaan ei ole tämän perussäännön nojalla rikosoikeudellisessa vastuussa perussäännön voimaantuloa edeltävästä toiminnastaan.

2. Mikäli tiettyyn tapaukseen sovellettava oikeus muuttuu ennen lopullisen tuomion antamista, sovelletaan oikeutta, joka on edullisempi sen henkilön kannalta, johon tutkinta, syyte tai tuomio kohdistuu.

25 artikla

Henkilökohtainen rikosoikeudellinen vastuu

1. Tuomioistuimen toimivalta ulottuu luonnollisiin henkilöihin tämän perussäännön mukaisesti.

2. Henkilö, joka tekee tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikoksen, on siitä henkilökohtaisesti vastuussa ja hänelle voidaan määrätä rangaistus tämän perussäännön mukaisesti.

3. Tämän perussäännön mukaisesti henkilö on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta ja hänelle voidaan määrätä siitä rangaistus, jos kyseinen henkilö:

a) tekee rikoksen yksin tai yhdessä toisen kanssa tai toisen henkilön välityksellä riippumatta siitä, onko toinen henkilö rikosoikeudellisessa vastuussa;

b) käskee, kehottaa tai suostuttelee tekemään sellaisen rikoksen, ja rikos tosiasiaa täytetään tai sitä yritetään;

c) rikoksen täytäntöönpanon helpottamiseksi auttaa tai avustaa sellaisen rikoksen tekemisessä tai rikoksen yrityksessä, mukaan luettuna keinojen tarjoaminen rikoksen tekemiseen;

d) jollakin muulla tavalla myötävaikuttaa sellaisen rikoksen täyttymiseen tai sen yritykseen, sellaisen henkilöryhmän toimesta, joka toimii yhteisen päämäärän hyväksi. Tällaisen myötävaikuttamisen tulee olla tahallista ja:

i) sen tarkoituksena tulee olla joko ryhmän rikollisen toiminnan tai rikollisen päämäärän edistäminen, kun sellaiseen toimintaan tai päämäärään liittyy tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos; tai

ii) myötävaikuttajan tulee olla tietoinen ryhmän aikomuksesta tehdä rikos;

e) joukkotuhonnan osalta yllyttää välittömästi ja julkisesti muita joukkotuhontaan;

f) yrittää tehdä rikoksen ryhtymällä toimenpiteisiin, jotka olennaisella tavalla aloittavat sen täytäntöönpanon, mutta rikos jää täyttymättä henkilön tarkoituksista riippumattomien olosuhteiden vuoksi. Sellaiselle henkilölle, joka luopuu rikoksen yrityksestä tai muutoin estää rikoksen täyttymisen, ei määrätä rangaistusta rikoksen yrityksestä tämän perussäännön nojalla, jos kyseinen henkilö täysin ja vapaaehtoisesti on luopunut rikollisesta päämäärästä.

4. Tämän perussäännön henkilökohtaista rikosoikeudellista vastuuta koskevat määräykset eivät vaikuta vastuuseen, joka valtioilla on kansainvälisen oikeuden nojalla.

26 artikla

Alle 18-vuotiaiden henkilöiden rajaaminen toimivallan ulkopuolelle

Tuomioistuimen toimivalta ei ulotu sellaisiin henkilöihin, jotka olivat alle 18-vuotiaita ajankohtana, jona rikoksen väitetään tapahtuneen.

27 artikla

Virallisen aseman merkityksettömyys

1. Tätä perussääntöä sovelletaan samalla tavalla kaikkiin henkilöihin heidän virallisesta asemastaan riippumatta. Erityisesti, virallinen asema valtion tai hallituksen päämiehenä, hallituksen tai parlamentin jäsenenä, valittuna edustajana tai valtion virkamiehenä ei missään tapauksessa vapauta henkilöä tämän perussäännön mukaisesta rikosoikeudellisesta vastuusta, eikä se sellaisenaan ole peruste rangaistuksen lieventämiselle.

2. Valtionsisäisen tai kansainvälisen oikeuden koskemattomuutta koskevat tai erityiset oikeudenkäyntiä koskevat säännöt, jotka voivat liittyä henkilön viralliseen asemaan, eivät estä tuomioistuinta käyttämästä toimivaltaansa sellaisen henkilön suhteen.

28 artikla

Päälliköiden ja muiden esimiesten vastuu

Sen lisäksi, mitä muualla tässä perussäännössä määrätään rikosoikeudellisen vastuun perusteista, tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvien rikosten suhteen:

a) Sotilaspäällikkö tai tosiasiaassa sotilaspäällikkönä toimiva henkilö on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvista rikoksista, joihin tosiasiallisesti hänen komennossaan ja valvonnassaan tai määräysvallassaan ja valvonnassaan olevat joukot ovat syyllistyneet sen seurauksena, että tämä sotilaspäällikkö tai henkilö ei ole asianmukaisesti valvonut joukkojen toimintaa, jos:

i) tämä sotilaspäällikkö tai henkilö joko tiesi tai sen hetken olosuhteet huomioon ottaen hänen olisi pitänyt tietää, että joukot olivat tekemässä tai aikoivat tehdä kyseiset rikokset; eikä

ii) tämä sotilaspäällikkö tai henkilö ryhtynyt kaikkiin käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tai estääkseen rikosten täyttymisen tai saattaakseen asian toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi tutkintaa ja syytteen nostamista varten.

b) Muiden kuin (a) kohdan mukaisten esimiehen ja alaisten välisten suhteiden osalta esimies on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvista rikoksista, joihin hänen tosiasiallisessa määräysvallassaan ja valvonnassaan olevat alaiset ovat syyllistyneet sen seurauksena, että hän ei ole valvonut alaitensa toimintaa asianmukaisesti, jos:

i) esimies joko tiesi tai tietoisesti ei kiinnittänyt huomiota tietoihin, jotka selvästi osoittivat, että hänen alaisensa olivat tekemässä tai aikoivat tehdä kyseisiä rikoksia;

ii) kyseiset rikokset liittyivät toimintaan, joka kuului esimiehen tosiasialliseen vastuuseen ja valvontaan; eikä

iii) esimies ryhtynyt kaikkiin käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tai estääkseen rikosten täyttymisen tai saattaakseen asian toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi tutkintaa ja syytteen nostamista varten.

29 artikla

Vanhentumisaikojen soveltamattomuus

Vanhentumisajat eivät koske tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia rikoksia.

30 artikla

Syyksiluettavuus

1. Jollei erikseen ole toisin määrätty, henkilö on rikosoikeudellisessa vastuussa ja hänet voidaan tuomita rangaistukseen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta ainoastaan, jos rikoksen tunnusmerkistö on toteutettu tahallaan ja tietoisesti.

2. Artiklaa sovellettaessa tarkoitetaan henkilön toimivan tahallaan:

a) suhteessa toimintaan, kun hänen tarkoituksenaan on toimia kyseisellä tavalla;

b) suhteessa seuraukseen, kun hänen tarkoituksenaan on aiheuttaa tuo seuraus tai hän on selvillä siitä, että toiminta tavallisesti aiheuttaa tuon seurauksen.

3. Artiklaa sovellettaessa tarkoitetaan "tietoisuudella" sitä, että henkilö on selvillä olosuhteen vallitsemisesta tai siitä, että toiminta tavallisesti aiheuttaa kyseisen seurauksen. Ilmaisulle "tietää" ja "tietoisena" annetaan merkitys vastaavalla tavalla.

31 artikla

Rikosoikeudelliset vastuuvapausperusteet

1. Sen lisäksi, mitä muualla tässä perussäännössä määrätään rikosoikeudellisista vastuuvapausperusteista, henkilö ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa, jos kyseisen henkilön toiminnan aikaan:

a) hänellä oli mielisairaus tai mielenterveyden häiriö, joka poistaa hänen kykynsä arvioida toimintansa oikeudenvastaisuutta tai luonnetta tai hänen kykynsä säädellä käyttäytymistään siten, että se vastaa lain vaatimuksia;

b) hän oli sellaisessa päihtymystilassa, joka poistaa hänen kykynsä arvioida toimintansa oikeudenvastaisuutta tai luonnetta tai hänen kykynsä säädellä käyttäytymistään siten, että se vastaa lain vaatimuksia, ellei tämä henkilö ole itse aiheuttanut päihtymystään sellaisissa olosuhteissa, että hän joko oli tietoinen vaarasta tai jätti kiinnittämättä huomiota siihen vaaraan, että hän päihtymyksen seurauksena luultavasti ryhtyisi toimintaan, joka on tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos;

c) hän toimi kohtuuden rajoissa puolustaakseen itseään tai toista henkilöä taikka sotarikosten osalta hänen itsensä tai toisen eloonjäämisen taikka sotiin tehtävän suorittamisen kannalta olennaista omaisuutta, välittömästi uhkaavaa ja oikeudetonta voimankäyttöä vastaan tavalla, joka oli järkevässä suhteessa itselle tai toiselle tai suojeltavalle omaisuudelle koituvan vaaraan nähden. Se, että kyseinen henkilö osallistui asevoimien puolustustoimintaan, ei sinänsä ole peruste rikosoikeudellisesta vastuusta vapauttamiselle tämän kohdan nojalla;

d) toiminta, jonka väitetään olevan tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos, on tehty pakkotilassa, kun itseä tai toista on uhannut välitön kuolema taikka jatkuva tai välitön vaikea ruumiinvamma ja kun tuo toiminta oli tarpeen ja perusteltua uhkan välttämiseksi, edellyttäen, että hän ei tarkoittanut aiheuttaa suurempaa vahinkoa kuin se vahinko, jonka hän yritti välttää. Tällainen uhka voi olla joko:

i) toisten henkilöiden aiheuttama; tai

ii) se voi johtua muista kyseisestä henkilöstä riippumattomista olosuhteista.

2. Tuomioistuin päättää tässä perussäännössä mainittujen rikosoikeudellisten vastuuvapausperusteiden soveltamisesta sen käsiteltävänä olevaan tapaukseen.

3. Oikeudenkäynnissä tuomioistuin voi harkita muuta kuin 1 kappaleessa tarkoitettua rikosoikeudellista vastuuvapausperustetta, kun tällainen peruste johdetaan 21 artiklan mukaisesta sovellettavasta oikeudesta. Tällaisen perusteen harkitsemiseen liittyvistä menettelytavoista määrätään oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevissa säännöissä.

32 artikla

Tosiasiaerehdys ja oikeuserehdys

1. Tosiasiaerehdys on rikosoikeudellinen vastuuvapausperuste vain, jos se poistaa rikoksen edellyttämän syyksiluettavuuden.

2. Oikeuserehdys, joka koskee sitä, onko tietyn tyyppinen toiminta tuomioistuimen toimivaltaan kuuluva rikos, ei ole rikosoikeudellinen vastuuvapausperuste. Oikeuserehdys voi kuitenkin olla rikosoikeudellinen vastuuvapausperuste, jos se poistaa kyseisen rikoksen edellyttämän syyksiluettavuuden tai se voi olla vastuuvapausperuste sen mukaan, mitä 33 artiklassa määrätään.

33 artikla

Esimiehen määräykset ja lain määräykset

1. Se, että henkilö on tehnyt tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvan rikoksen hallituksen taikka sotilas- tai siviiliesimiehen määräyksestä, ei vapauta kyseistä henkilöä rikosoikeudellisesta vastuusta, paitsi jos:

a) hänellä oli oikeudellinen velvoite totella kyseisen hallituksen tai esimiehen määräyksiä;

b) hän ei tiennyt, että määräys oli oikeudenvastainen; ja

c) määräys ei ollut ilmeisen oikeudenvastainen.

2. Tätä artiklaa tulkitaan siten, että joukkotuhonnan tai ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten täytäntöönpanoa koskevat määräykset ovat ilmeisen oikeudenvastaisia.

